

ادبیات فارسی پایه چهارم

درس ۱۳ (فرمانده‌ی دل‌ها)

کلمات مترادف: به کلماتی گفته می‌شود که معنی آنها مثل هم است و کمک می‌کنند تا سخن، زیبایی و تنوع خاصی پیدا کند.

نیل: نام رودی که از کشور مصر می‌گذرد و به دریای مدیترانه می‌ریزد.

دَرِفَکَند: آنداخت، رها کرد خُرد: کوچک رَبِّ جَلیل: پرورگار بلند مرتبه لطف: مهربانی
 گر: مخفف اگر ز: مخفف از چو: مخفف چون کای: مخفف که ای کاین: مخفف که این
 باطل: اشتباه شیوه: روش عدل: برابری، انصاف اینک: حالا، اکنون
 رهرو: کسی که راهی را دنبال می‌کند حسرت: آه و افسوس گاهوارش: گهواره اش
 چون: چگونه خوش تر: خوب تر

دایه: پرستار کودک که به جای کودک به او شیر داده و از او مراقبت می‌کند

رَهِی: رها شوی طُغیان: نافرمانی، سَرکشی، بالا آمدن آب دریا

به که: بهتر است که به: مخفف بهتر زین: مخفف از این

کلمات متضاد: کلماتی هستند که از نظر معنی و مفهوم، مخالف هم هستند.

باطل \neq درست توفان \neq نسیم بی گناه \neq گناهکار

کلمات هم خانواده :

به کلماتی گفته می شود که **۳ شرط** زیر را داشته باشند :

شرط ۱ : از **یک ریشه** گرفته شده باشند.
(مثل اعضای یک خانواده که در یک خانه زندگی می کنند .)

شرط ۲ : حروف اصلی در کلمات هم خانواده باید به ترتیب **پشت سر هم** بیایند .

شرط ۳ : از نظر **معنی** به هم **نزدیک** باشند.

لُطْف ، لَطِيف ، اَلطاف
حَق ، حَقِيقَت ، حَقوق

باطِل ، اِبْطال ، بَطالت
عَدل ، عَدالت ، عَادِل

اسم + ا + همان اسم

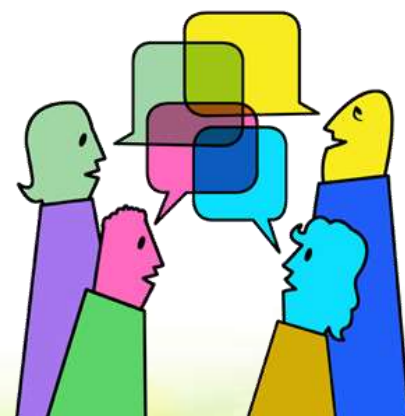
وقتی اسمی با حرف ا ترکیب شده و همان اسم دوباره تکرار شود کلمه ای جدید درست می کند که توضیح بیشتری درباره مفهوم جمله می دهد و معنای جمله را کامل تر می کند .

دَم + ا + دَم = دَمادَم ← هر لحظه

گِرد + ا + گِرد = گرداگرد ← دورتادور

سَر + ا + سَر = سَراسَر ← همه جا

لَب + ا + لَب = لَبالب ← پُر

نکته : گاهی در یک جمله یا یک متن ، از کلمه های **ابتدا ، سپس ، بعد** استفاده می شود . این کلمات مفهوم جمله ها را

به هم ربط می دهند و **ترتیب زمانی اتفاقات** یک موضوع را نشان می دهند .

مثال : **ابتدا** در شهر تهران زندگی می کردم ، **سپس** به مرند رفتم و در آنجا مشغول به کار شدم ، **بعد** از مدتی به تهران برگشتم .

معنی شعر لطف حق

مادر موسی چو موسی را به نیل ذَرِکَند از گفته ی رَبِّ جَلیل

هنگامی که مادر حضرت موسی (ع) به فرمان پروردگار بلند مرتبه ، حضرت موسی (ع) را به رود نیل انداخت

خود ز ساحل کرد با حسرت نگاه گفت : کای فرزند خُرد بی گناه

در ساحل رود نیل ایستاد و با افسوس نگاه کرد و گفت : ((ای فرزند کوچک و بی گناه من))

گر فراموشت کُند لطف خدای چون رَهی زین کشتی بی ناخدای

اگر خداوند تو را فراموش کند ، چگونه از این کشتی بی ناخدا (گهواره) نجات پیدا خواهی کرد ؟

وَحی آمد : کاین چه فکر باطل است ؟ رَهرو ما اینک اَنَد ر منزل است

از طرف خدا پیام آمد که این چه فکر اشتباهی است که می کنی ؟ کسی را که فرستادی اکنون به مقصد رسیده است

ما گرفتیم آنچه را انداختی دست حق را دیدی و نشناختی ؟

کسی را که در آب انداخته بودی ، گرفتیم . آیا مهربانی های خداوند را دیدی و آن را نشناختی ؟

در تو تنها ، عشق و مهر مادری است شیوه ی ما ، عدل و بنده پروری است

در تو فقط عشق و مهر مادر به فرزند وجود دارد در حالی که روش ما (خدا) عدالت و پرورش بندگان است

سطح آب از گاهوارش خوش تر است دایه اش سیلاب و موجش مادر است

حرکت بر روی آب از حرکت گهواره هم برای او خوشایندتر است . سیل دریا مانند دایه مراقب اوست و موج هم برای او مثل مادر است

رودها از خود نه طُغیان می کنند آنچه می گوئیم ما ، آن می کنند

سرکشی و بالا آمدن آب رودها به خواست خودشان نیست بلکه آن کاری را می کنند که ما (خدا) می گوئیم .

ما ، به دریا حکم توفان می دهیم

ما ، به سیل و موج ، فرمان می دهیم

ما (خدا) هستیم که به دریا دستور می دهیم توفانی شود . ما (خدا) هستیم که به سیل و موج دستور حرکت می دهیم

به که برگردی به ما بسپاری اش

کی تو از ما دوست تر می داری اش ! »

بهتر است که برگردی و (فرزندی) را به ما بسپاری . هرگز تو ، او را بیشتر از ما (خدا) دوست نمی داری .

شاعر : پروین اعتصامی

رَخْشَنده ی اِعتصامی معروف به پروین اعتصامی ، معروف ترین شاعر زن معاصر در ۲۵ اسفند ۱۲۸۵ در شهر تبریز به دنیا آمد . پدرش از

نویسندگان مشهور اواخر دوره قاجار و مادرش هم از آخرین شاعران دوره قاجار و اهل تبریز بود .

او تنها دختر خانواده بود و چهار برادر داشت . در سال ۱۳۱۳ با پسر عموی پدرش ازدواج کرد و پس از مدت کوتاهی از همسرش جدا شد .

دیوان شعر وی بیش از ۲۵۰۰ بیت است . او در ۱۵ فروردین ۱۳۲۰ و در سن ۳۵ سالگی به علت ابتلا به بیماری حصبه درگذشت و در

حرم حضرت معصومه در قم و در مقبره ی خانوادگی به خاک سپرده شد .

شعری که بر روی سنگ مزارش نوشته شده است را خودش سروده بود .